

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo.

83. številka.

Maribor, dne 15. decembra 1919.

Letnik XI.

Pribičević in njegova beogradska vlada.

Ako pogledamo sedaj po enem letu narodnega ujedinjenja Srbov, Hrvatov in Slovencev po Jugoslaviji, vidimo povsod občno nezadovoljnost, ki korenini in poganja iz naše slabe in neurejene valute, pomanjkljive prehrane, slabega prometa in korupcije sploh. Vse te hibe v tako idealno zaslanjeni in težko upostavljeni državi moramo pisati in beležiti na račun sedanje demokratično-socialistične vlade, katere duša in življenska moč je notranji minister Pribičević. Da bomo pa bolje umeli vso delovanje vse kritike potrebne sedanje vlade, si moramo odgovoriti na vprašanje: Kedo je ta mož Pribičević, ki je vznevoljil s svojo vladohlepnostjo celi naš troimenski narod?

Pribičević še doslej ni pokazal posebne državniške nadarjenosti. Določen za učitelja, je postal časnikar in v madžarski šoli vzgojen srbski politik na hrvatskih tleh. Od madžarskih državnikov, kakor sta bila Kuen in Tisza, se je naučil tistih političnih manir, ki jih hoče sedaj uveljaviti v Jugoslaviji, in tistih političnih metod, s katerimi si hoče v naši novi državi ohraniti moč brezobzirnega samodržtva. Zasnoval je demokratično-socialistično vlado, s katero se mu je posrečilo v Narodnem predstavništvu v Beogradu združiti nekdanjo srbijsko opozicijo — samostalce, naprednjake in liberalce v demokratično-socialistično vlado.

Odkar si je prilastil Pribičević moč nad demokratično-socialistično vlado, je bilo obsojeno celo Narodno predstavništvo na nedelavnost in politično smrt. Pribičeviću in demokratom ni bila nikdar pri srcu država in njen dobrobit, marveč le oblast v tej državi in moč lastne stranke. Od časa, ko je zavladata sedanja in le začasna politična premoč demokratov, otrovano je bilo celo politično življenje in delovanje v Beogradu. Demokracija, ki jo uganjajo srbsko-hrvatsko-slovenski „demokrati“ v sedanji vladi, se mora imenovati s pravim nazivom — korupcija, ki je zavladata na vseh poljih in v vseh panogah politične uprave. Korumpiranje uradništva z namrščenjem ljudi, ki so se udali demokratom, državi kvarni režim v Hrvatski, Bosni—Herco-

govini in Dalmaciji, protežiranje raznih verižnikov in ljudskih izkoriščevalcev pri dovoljenju izvoznice, s katerimi so združeni veliki zaslužki za poedince in za demokratično stranko, vse to in marsikaj drugega označuje demokracijo sedanje vlade.

Ni se torej čuditi, da so se vsi činitelji, ki jim je pri srcu red, mir in poštenost v državi in pravi gospodarski napredek vseh državljanov, združili ter postavili v bran zoper tako „demokratično“ vladanje. Opozicija v beogradskem parlamentu je jačja od demokratične zajednice.

Da bi se pa obdržal Pribičević in njegova stranka kljub manjšini na vladnem prestolu, se bavi in ukvarja z mislijo: Odgoditi parlament in vladati samodržno brez kontrole in ljudske volje zastopane po svojih poslancih. V opravičenje tega demokratično-socialističnega in nečuvano zahrbtnega dejanja psujejo demokratična glasila Hrvate in Slovence s seperatisti in republikanci, sebe pa hvalisajo kot edino državotvorne. Pogled v sedanje razmere pod demokratično-socialistično vladno roko nas pouči, da demokratična „državotvornost“ ni nič drugega nego dobičkovnost. Kar se pa tiče Narodnega in Jugoslovanskega kluba je naravnost smešno, zaveznike največje in najmočnejše srbske stranke obkladati ter blatiti s priimki seperatizma in republikanstva. Republikanizem ima svoje taborišče pri zaveznikih demokratov, pri socialistih in srbskih republikancih. S seperatisti pa obmeta vajo demokrati one ljudi, ki se zavzemajo za upravno decentralizacijo. Slovenski liberalci pa še bodo bridko obžalovali, da so v obrambo svoje dobičkatvorne politike strmljenje za upravni decentralizem grdili kot seperatizem.

S takšnimi metodami si hočejo podaljšati demokrati svoje samodržno življenje na vladnem prestolu v Beogradu. Ker nimajo demokrati in njih sedanja vlada opore med troimenskim narodom, podpira svojo politiko in vlado dobičkovnosti z nepoštenimi sredstvi, ki so v kvar državi in celemu SHS narodu. Končala se bo ta samodržna sedanja vlada ljudske občne nezadovoljnosti, ko bode pripuščeno enkrat ljudstvo do besede pri volitvah, ko bodo prišle do moči stranke in osebe, ki imajo v resnici za seboj zaupanje srbskega, hrvatskega in slovenskega

naroda. Po volitvah se bo še lahko upostavila močna vlada v Beogradu, ki bo pozidana na ljudski glas in voljo, pa jej bo sledila tudi državna moč, poštenost in res prava državotvornost.

Iz političnega gibanja v Mariboru.

Nova stranka je stopila na površje. Narodni socialisti so sklicali v Narodnem domu shod, kjer so ustanovili svojo krajevno organizacijo. Narodni socializem se je pri nas izcimil v Trstu že pred vojsko kot posledica tamošnjih socialnih in narodnostnih razmer. Del slovenskega delavstva v Trstu je čutil preveč socialno, da bi zamogel vstopiti v tam obstoječo slovensko narodno stranko, a tudi preveč narodno, da bi zamogel vstrajati v tam obstoječi laški socialistični stranki. Začelo se je torej gibanje za ustanovitvijo slovenske narodne in socialistične stranke, ki je iskala in našla posestrimo v čeških narodnih socialistih, katere vodi Klofač. Ob enem je slovenska liberalna stranka v Ljubljani ponovno poiskovala ustanoviti neko stranko, „za nižje sloje“ kot privesek svoje strankarske organizacije, a vedno brez uspeha.

Sedaj, ko so nastale vsled vojne popolnoma drugačne razmere in, ker je prišlo toliko Primorcev uslužbencev, delavcev in uradnikov v Slovenijo, je tudi narodno socialno gibanje bilo novega netiva.

Shod v Narodnem domu je bil razmeroma dobro obiskan. Govornik iz Ljubljane, Ivan Tavčar, je nastopil zelo temperamentno. Kot dober krošnjar, je grajal blago vseh drugih strank in hvalil svoje. Razmeroma dobro je še pri njem izišla naša stranka, katere se je dotaknil čisto malo in od strani. Menda je bil mnenja, da naša stranka njegovi ne bo posebno nevarna, ker ima glavno moč med kmetskim ljudstvom po deželi, narodni socialisti pa računajo največ na proletarijat in nižjo inteligenco po mestih. Čez liberalce je udrihal zelo hudo, obkladal jih z raznimi krepkimi pridevki, kakor: kapitalisti, korupcionisti itd. Najhujše se je pa spustil čez socialne demokrate. Odgovarjal mu je voditelj socialistov profesor Favaj, toda njegov govor

LISTEK

„Dunajsko pismo.“

Za časopise pišem le redkokedaj, toda ker sem Vam zadnjič na pol obljubil, da se zglasim z dunajskim pismom za „Stražo“, bi se rad „razdolžil“ tega dolga, da bi me g. urednik slednjič ne spomnili na mojo obljubo.

To je bilo torej tako:

Konec oktobra 1918. Dunajčani so šli spat s zavestjo, da bo kmalu mir in da so še vedno monarhisti.

Začetek novembra 1918. Dunajčani se prebudijo, si tarejo oči in se čudijo, da je njih srce začelo kar čez noč biti republikansko. Prenehala je godba na dvoru. Radovedneži niso mogli več gledati, ko se zamenja cesarska straža, na sredi dvora so stale vojaške kuhinje, kakor da bi bila vojska v I. dunajskem okraju in ne na Pavi.

Cesar je stanoval z družino v Schönbrunn, ljudstvo je bilo proti njemu, ker se je (prepoznal) odrekel Nemčiji, kabinet Lammasch se je držal one: „Naprej ne vem, nazaj ne smem“, nihče ni znal, vlada li formalno cesar, Lammasch ali narodni svet. Posamezne bivše kronovine so

odpadale od Dunaja, kakor zrela jabolka, a Dunajčani se še vedno niso zavedali, da niso več središče države . . . Tako smo doživeli 11. november in s tem formalni konec avstrijskega cesarstva.

Narodni svet Nemške Avstrije, koje meje so bile že itak skrčene na nekaj alpskih dežel, je izjavil, da proklamira v torek, dne 12. novembra, republiko. Kabinet Lammasch je moral miriti vsaj navidezno cesarja ter ga pregovoril, da se naj odreče državnih agend. Dne 11. novembra zvečer je bil na vseh voglih Karlov razglas, da odstopa in ob enem razglas nemškega narodnega sveta, da bo proglasil republiko. Značilno za nervoznost, s katero so sestavljali v pisarnah te spise, je dejstvo, da ste obe proklamaciji stopili pred javnost — brez datuma.

Cesar se je odpeljal ob sedmih zvečer že v temi iz Schönbranna v Eckartsau, drugi dan pa so vse tri velike politične stranke proglasile — nemško-avstrijsko republiko, ki naj bo del velike nemške republike. Toda prišlo je drugače in to ne samo raditega, ker je ententa drugače odredla, marveč ker tudi Nemčija ni marala Avstrije.

Na Dunaju se je z novembrom spremenila muzika, toda ne muzikantje. Razni državniki, ki

so prej mislili, da je monarhična misel edino rešilno sredstvo, so bili zdaj kar naenkrat prepričani, da je republika najbolj zdrava državna oblika. In mirne duše so zamenjali cesarski čako z jakobinsko kapo. Pri tem moram priznati, da so bili gospodje dosledni — kajti njih načelo je in ostane: igrati prve gosli, naj se poje cesarska himna ali pa marseljeza.

Dunajsko ljudstvo, ki je prej polnilo vse ulice, če se je vozila le ena dvorna kočija, je vzelo cesarjev odstop mirno na znanje; posebnih konfuzij ni bilo in kar naenkrat smo bili v republiki.

Kolikor so prej cesarja hvalili, toliko so ga zdaj grajali; vsi grehi cesarske hiše, storjeni in nestorjeni grehi, kojih so se Dunajčani spominjali in nespominjali, prišli so na dan; dinastija je gubila z vsako uro simpatije ljudstva; v tem oziru bila je republika konsolidirana.

Vlado so vzeli v roke večinoma socialisti, deloma krščanski socialci in nemški nacijoralci. Kmalu pa se je pokazala i druga plat nove ere. Če je pod cesarskim režimom znal zavladata militarični absolutizem, je prišlo zdaj do ohlokritizma; zavladata so elementi, ki niso imeli ne čuvstva za javni blagor, ne sposobnosti za — vlado.

(Dalje prih.)

je tako razburil navzoče N. Sarje, da je moral prekiniti svoj govor in iti s stola. Potem so ustanovili svojo krajevno organizacijo in izbrali krajevni odbor. Drugo nedeljo so sklicali socijalisti brez narodne vere shod v Götzovo dvorano in na vrt pred dvorano. Prišli so tudi N. Sarji v večjem številu in mnogo radovednega občinstva. Zborovanje se je začelo s kričanjem na vse plati in nadaljevalo s suvanjem in vurbacanjem. Vrt in dvorišče je izgledalo, kakor pred panjem v jeseni, ko čebele davijo čmrlje. V eni gručici so bili na vrtu tu pravi socijalisti, pri drugi pa drugi. Posledica je bila, da so breznarodni socijalisti vrgli na cesto poveljnika narodnih, narodni pa poveljnika breznarodnih. Slednjic je prišla policija ter izpraznila vrt in dvorišče. V dvorani se je zbralo dalje in navzoči so zvedeli, da je Korošec iz Beograda pritekel na Dunaj, kjer se dogovarja s tamošnjimi socijalisti kako bi zopet obnovil Avstrijo. Menda se je našlo tudi nekaj oslov, ki to verjamejo. Govorilo se je večinoma nemški, deloma v popolnoma veleizdajniškem duhu. Celo ozračje je dišalo veliko bolj po nemškem socijalizmu, kot po internacijskemu.

S tem smo pričeli v Mariboru zanimivo dvoboja obeh socijalističnih struj: narodne in breznarodne. Pričakovati je, da bo ta dvojoj pokazal še jako zanimive pojave.

O Strnišču.

Za velikem begunskem taborišču „Strnišče“, ki leži v naši bližini se javnost zanima malo. O njem se skoraj nič ne piše in nič ne govori. In vendar je zadeva vredna večje pozornosti, a to iz različnih razlogov.

Prvič je to stvar, ki stane državo silnih milijonov na leto. Če so taki izdatki, je pač tudi umestno, da vprašamo kam gredo. Dalje živi v tem taborišču daleč čez 3000 oseb. Pri našem maloštevilnem narodu to število nikakor ni tako brezpomembno, da bi ga zamogli pustiti popolnoma v nemar. Potem se nahaja v Strnišču veliko naprav, v katere je naloženo ogromnega kapitala in ki so velike dragocenosti: vodovod, kanalizacija, elektrika itd., ne govoreč o barakah, katerih material je sam na sebi veliko vreden in mnogo drugega materija.

Opravičeno je torej, da se vprašamo: Kaj naj se zgodi s Strniščem?

Negotovost, ki vlada radi tega begunskega taborišča, je za prebivalce mučna do brezupnosti, za javnost in državo pa škodljiva, ker tonejo radi tega milijonski izdatki takorekoč v močvirju. Vsak čas se raznese glas: „Taborišče bo razpuščeno“ in prebivalcev se polasča brezupna negotovost. Potem pride zopet tolažba: „Vlada je zopet dovolila kredit za toliko in toliko mesecev.“

Predvsem mora veljati eno: Taborišča ni mogoče razpustiti. Tu leže naprave, ki imajo milijonsko vrednost in katerih ni mogoče prenesti drugam: vodovod, kanalizacija, elektrika itd., barake, ki sicer potrebujejo neprestano popravila, a so vendar dobro uporabne. Tu se nahaja dalje mnogo zavodov, katerih ni mogoče razpustiti, katere bi bilo tudi le z velikimi stroški mogoče prenesti drugam. Tudi se nahaja tukaj več obrtnih podjetij, ki bi pri pametni socijalni ureditvi imela vse pogoje za uspešen obstanek. Dalje je potrebna neka koncentracijska točka za one prebivalce iz zasedenega ozemlja, ki ne morejo domov, ki pa iz različnih razlogov tudi ne morejo najti obstanka drugje.

Begunsko taborišče „Strnišče“ namreč ni nobena enotna stvar. V njem se nahaja čez 3000 prebivalcev, ki so v zelo različnem položaju:

1. Dobrodelni zavodi. Tu je otroško zavetišče, katero so najprej na Dunaju ustanovili poljski judje, z Dunaja se je selilo po raznih nemških krajih in z razpadom Avstrije je priromalo v Strnišče. Oče je padel na vojski, mati je umrla kot begunka, ostali so sami otroci. Take otroke so pričeli na Dunaju zbirati poljski judje in so ustanovili slovensko zavetišče. Pristopila je gospodična Malenceva iz Gorice, prevzela vodstvo in se z celo dušo oddala podjetju, preromala z njimi vse postaje Križevca pota in ga vodi še sedaj. Poleg tega je v Strnišču bolnišnica in hiralnica. Pravzaprav ti zavodi ne spadajo na račun begunstva, ampak državnih dobrodelnih zavodov, toda prenesti jih ni mogoče, ker imajo tu vse pogoje za obstanek in bi prevažanje stalo ogromne stroške.

Obrtna podjetja. V Strnišču se naha-

ja pletarska šola, ki prospeva dobro, ima mnogo dela in zaposluje okrog 120 delavcev, dalje črevljarija in mizarstvo. Črevljarija je menda v teh dneh prenehala, ker ji vlada ni dala več usnja. Razven pletarske šole so vsa obrtna podjetja močno pasivna, to pa ne vsled slabih pogojev za obstanek, nego samo vsled slabe ureditve. Ta podjetja bi bilo treba oprostiti vladnega jerobstva ter jih organizirati na združni podlagi. Uprava bo potem cenejša in delavec bo delal drugače, ker bo imel zavest, da dela za sebe.

3. Begunci v pravem pomenu. Tukaj se nahajajo prebivalci iz Opatjega Sela, Dobre doba, Nove vasi, Banjske planote, goriške okolice, sploh iz vasi, ki so porušene od vojske, polje razorano in poteptano. Boljši posestniki so se že večinoma vrnil. Seveda vrnitev ni lahka, ker človek nima nobene možnosti, da bi popravil poslopje in pričel obdelovati zemljo. Boljše delavne sile so večinoma že odšle, ostale so največ ženske z malimi otroci, sploh najrevnejše in najslabotnejše ljudstvo. Splošno hrepene vsi po vrnitvi, a to ni lahko. Spomladi je šlo nekaj transportov, pozneje jih italijanska vlada ni pustila več. Sedaj poprašujejo ti begunci neprestano: Kdaj bo prišlo dovoljenje? Bilo bi pač treba izposlovati od italijanske vlade dovoljenje, da se vsi, ki se hočejo vrniti, lahko vrnejo domov. S tem bi prebivalstvo taborišča padlo na polovico sedanjega števila.

4. Ljudje brez dela. V taborišču se nahajajo tudi ljudje brez posla in dela. V vsaki občini je nekaj delomrznih ljudi, ki hočejo živeti od žuljev drugih. Vsakdo tudi ne more vsak čas dobiti dela. V Strnišču bo število brezposelnih menda nekaj večje kot po drugih občinah, ni pa tako veliko, kakor se navadno misli. Brezposelnim se mora seveda prestrbeti delo in če nočejo delati, se proti njim različna sredstva na razpolago.

Taborišče v Strnišču ima torej v sebi vse pogoje, da bi se razvilo v dobro procvitajočo obrtno naselbino. Poleg nje bi našli tam obstanek vsi že obstoječi dobrodelni zavodi. Ako požira tako velikanske vsote in visi vkljub temu nad prepadom, ni krivda taborišča samega, ampak vlade, ki nima istotako, kot drugod, tudi tukaj nobenega načrta in ni zmožna nobene velikopotezne akcije. Neprestano eksperimentiranje drži prebivalstvo v mučni negotovosti. Vse visi vedno v zraku in vsled tega so tudi vsi izdatki, kot bi jih metal v brezno. Sedaj nimajo ljudje nobenih drv in zmrzujejo grozno po mrzlih barakah. Ako hodijo krast v bližnje gozde, jih preganjajo gozdarji in groze s streljanjem. Sedaj je dovolil grof Herberstein, da smejo pod gozdarjevim nadzorstvom enkrat na teden nabirati v njegovih gozdih suhljad. A koliko bo nabrala ženska v enem dnevu. Zakaj se ni brigalo za kurjavo pravočasno? Obrtna podjetja so vsa vsled uradnega birokratizma silno pasivna in pri tem sistemu bode vedno treba doplačevati. Treba bi bilo velikopotezne akcije. Strnišče naj bi se spremenilo v popolnoma avtonomno obrtno naselbino, ki bi vladi polagoma amortizirala investicijo. Samo dobrodelne zavode naj bi vzdrževala država. Ker se pa ničesar ne stori, plačuje država milijon za milijonom iz žepov davkoplačevalcev.

Politični pregled.

Regent Aleksander se mudi v Parizu v zadevi vojne odškodnine Srbiji. Njegova tozadevna pogajanja v vrhovnem svetu so uspela. Srbiji se bo priznala vojna odškodnina iz reparacijskega fonda in Srbi zahtevajo 2 milijardi. Na to svoto menda zavezniki ne bodo pristali, ampak izplačala se bo v resnici manjša svota, ki bi naj povzdignila našo valuto.

Iz Beograda prihajajo vesti, da se govoriči med beogradsko vlado o odgoditvi Narodnega predstavništva takoj po povratku regenta Aleksandra iz Pariza.

Naši ministri demokrati in socialisti pridno potujejo po Jugoslaviji, ker vlečejo na potovanjih dokaj masne dnevnice po 100 dinarjev.

Srbska pravoslavna cerkev samostojna. „Riječ SHS“ poroča: Pogajanja med posebno srbsko misijo (odposlanstvom) in ekumeničnim (vesoljnim) patrijarhatom v Carigradu glede osamosvojitve novoosvojenih (pravoslavnih) škofij jugoslovanske države, ki so bile dozdaj podložne ekumeničnemu patrijarhatu, so končana in je podpisan medsebojni sporazum. S tem aktom je pro-

paščenih Srbiji nekoliko škofij, med drugim strumiška in bosansko-hercegovska eparhija. Akt priznava istotako ujedinenje autokefalne (samostojne) črnogorske cerkve s srbsko cerkvijo. Kot odškodnino plača Srbija patrijarhatu v Carigradu pol drug milijon frankov. Vprašanje priznanja grških cerkvenih občin v Jugoslaviji se bo rešilo med grško in jugoslovansko vlado.

Raspust občinskih zastopov. Po Hrvatskem so demokratje razpustili vse občinske zastope in namesto njih postavili vladne komisarje. To je bil prvi korak za občinske volitve. Tudi po Sloveniji je vlada že odstavila več županov in imenovala svoje komisarje. Najbrže je to samo prvi poskus, kateremu imajo slediti novi. Če pa vlada misli, da bo potom takih „komesarjašev“ uplivala na bodoče občinske volitve, se zelo moti. Zgodi se lahko ravno obratno, da bode ljudstvo nevoljo napram komesarjašem prenesla tudi na stranko, ki jih je nastavila.

Glede naše nove pokrajinske vlade, katero zbija in sestavlja samodržec dr. Žerjav, krožijo po listih o novih kandidatih raznih poverjeništev različne vesti. VLS pri tej Žerjavovi vladi ne bo zastopana. Poverjenišтво za notrajne stvari se bo baje nevtalziralo in izročilo liberalnemu uradniku iz Beograda Baltiču. Pravosodje bi prevzel staroliberallec dr. Ravnihar. Za uk in bogočastje pride v poštev demokrat Vajda, ravnatelj ptujske gimnazije. Socijalisti bi pa vrnili v vlado: Prepeluha, Golouha in Jakliča. Samostojna baje kandidira za kmetijsko poverjenišтво Ureka.

Na Češkem se že pojavlja kulturni boj. Čehoslovaška socialistična in kapitalistična vlada je že izdala naredbo, potem katere nima več Cerkev zastopstva v okrajnih in deželnih šolskih svetih. Čehoslovaški naučni minister Hahrmann je izjavil, da bo predložil še pred volitvami v narodno skupščino zakon o ločitvi Cerkev od države. Na obletnico osvobojenja čehoslovaškega naroda je zastopnik Čehoslovaške v Londonu priredil slavnost v počast tega praznika. Vršila se je pri tem slavlju tudi cerkvena slavnost, a ne v katoliški, ampak v — protestantski cerkvi. Na polju kulturnega boja stoji Čehoslovaška in naša beogradska vlada pravcati sestri.

V tirolskem deželnem zboru so sklenili resolucijo, v kateri zahteva Tirolska priklopitev k Bavarski. Ta sklep tirolskega deželnega zbora so telefonirali dr. Rennerju v Pariz s prošnjo, naj ga predloži vrhovnemu svetu v potrdilo.

V Avstriji je sprejel odbor za socijalno upravo zakon o upeljavi osemurnega delavnika.

Avstrijski državni kancler dr. Renner šel v Prago. Kako se časi izpreminjajo. Včasih so hodili Čehi na Dunaj prosit tega in tega. Sedaj se je moral ukloniti ponosni Dunaj in predsednik avstrijske republike se je moral odpraviti v Prago prosit usmiljenja in pomoči. Dunajčene je prisilila lakota in mraz. Premoga nimajo niti za najpotrebnejše obrate, prebivalstvo je brez kuriva, hrane je silno malo, je grozno draga in še te bo kmalu zmanjkalo popolnoma. Dunaj umira in sedaj je prišel šele k spoznanju, da mu je treba sprave s sosednimi narodi.

D'Annunzijevo prihod pričakujejo v Zadru in se že vršijo tozadevne priprave v mestu. V Zadru kopičijo D'Annunzijeve velike množine municije, orožja in avtomobilov. V Zadru se govori, da gre za napad D'Annunzija na Split.

Ententa zoper Nemčijo. Nemčija se brani izpolniti mirovne pogoje. Zlasti se obotavlja radi dveh točk: vojnih jetnikov in odškodnine za potopljeno brodogve. Nemčija je namreč po mirovni pogodbi dolžna popraviti porušene kraje na Francoskem in v Belgiji in bi radi tega morala dati zadostno število delavcev. Ker pa teh delavcev ni poslala, ne pošljejo Francozi domov nemških vojnih jetnikov. Tudi bi bila Nemčija morala izročiti ententi svoje vojno brodogve. Tega pa ni storila, ampak ga je raje potopila. Sedaj zahteva ententa odškodnino za to brodogve. Nemci so računali na spor med ententimi državami se obotavljali izpolniti zahteve. Sedaj je pa ententa poslala Nemčiji kratek in zelo oster dopis, v katerem odločno zahteva, da se mora ukloniti v vsem. Slednjic bo Nemčija, če prav godrnja, morala izpolniti vse zahteve.

Po Nemčiji se zelo razširja protirevolucionarno gibanje. Kraljeva stranka raste ter se razširja od do dne. Nemčija je v nevarnosti, da zasede Viljem kraljevi prestol v Prusiji.

V Švici je bil izvoljen za zveznega predsednika svetnik Schulthess.

V Parizu so sestavili odbor za preiskovanje nemških grozodejstev v svetovni vojni. Odbor bo začel delovati takoj po ratifikaciji miru.

Med Vatikanom in Francijo se bodo upostavile v najkrajšem času diplomatske zveze. Kot kandidat za mesto francoskega poslanika se imenuje žid in bivši poslanec Lazar, ki si je že baje veliko prizadjal za prijateljske odnose med Francijo in Vatikanom.

Bolgarski ministrski predsednik Stambulinski je predlagal izročitev in obsodbo bivšega kralja Bolgarov Ferdinanda in Radoslavova.

Bolgarija je podpisala mir in pod sledečimi pogoji: Bolgarija ima 10 milijard vojnih dolgov. Vojna odškodnina znaša 2 $\frac{1}{4}$ milijarde v zlatu. Bolgarija mora poravnati vso škodo povzročeno Srbiji v vojni. Zavezniški obrtnikom ne sme zvišati carine in je ne pobirati v zlatu. Bolgarija se zavezuje preskrbeti Srbijo ter Grško s premogom. Bolgari smejo vzdržavati samo določeno število čet, ki bodo vzdrževale red in stražile meje. V Sofiji bo sedela mednarodna komisija, ki bo nadzirala vse vladine posle. Ta komisija bo tudi pobirala davke.

Sedanja bolgarska vlada. Stambulinski pripravljala zakon o delavni dolžnosti. Ta zakon bo veljal za vse moške in ženske od 19—45. leta. Vsi ljudje v tej starosti bodo zavezani zakoni- tim potom izvrševati dela, katera bo zaukazovala država. Ako bo sprejet ter izveden ta zakon, bo Bolgarska že v nekaj letih poravnala vso škodo, za katero je oškodoval Bolgarsko vstop v svetovno vojno pod nemško, avstro-ogrsko in turško zastavo.

Tedenske novice.

Tržaškemu škofu Dr. Karlinu, ki je meseca novembra pod pritiskom razmer, nastalih vsled silne agitacije framasonski in reakcionalnih italijanskih krogov odpovedal se škof. stolici sv. Justa v Trstu, podelil je ljubljanski škof dr. Jeglič mesto rektorja v šentvidskem zavodu, katero mesto je že 6. tek. m. nastopil. Prejšnji rektor in ravnatelj gimnazije dr. Gnidovec je vstopil v Ljubljani v kongregacijo misijonarjev sv. Viscencija Pavlanskega (Lazaristi) istega dne. Dr. Karlin je bil ob tej priliki imenovan titularni škofom v Temiseyri, starodavni škofiji na južnem delu Črnega morja ter prisednikom sv. Stolice. Uboga slovenska duhovščina in verno ljudstvo, ki bo vsled prisilnega odhoda svojega višjega pastirja izpostavljeno še hujšemu pregarjanju in večjim krivicam; nimajo ne eni ne drugi več blagega, a odločnega zagovornika in branitelja cerkvenih ter narodnih pravic. Mimogrede omenjamo, da ima tržaško-koperska škofija 174 župnij, od katerih je le 43 italijanskih; a še od teh tretjina vsled sile razmer, ker ni bilo zadostnega števila slovanske duhovščine, je imela do pred enim desetletjem slovansko bogoslužje in uradni jezik.

Predsednikom višjega šolskega sveta v Ljubljani bo imenovan ravnatelj ljubljanske realne gimnazije dr. Stanko Benk.

Promocija. Dne 22. p. m. je bil sin vodje celjskega davčnega urada gospod Rafael Dolinšek na češki Karlovi univerzi v Pragi promoviran doktorjem vsega zdravilstva. On je brat pogrešanega rezervnega poročnika in bivšega profesorja na slovenski gimnaziji v Gorici.

Umrli je v Št. Juriju ob južni želez. trgovec g. Kartin, oče mariborskega zobozdravnika g. dr. Kartina. Pogreb se je vršil v torek, dne 10. decembra.

Specijalist za ženske bolezni in porodništvo univ. med. dr. Benjamin Ipavic se je preselil v Maribor in ordinira v Gosposki ulici št. 46.

Javno predavanje. Prihodnjo nedeljo, dne 21. t. m. priredi Slovenska čitalnica v Mariboru ob 10. uri popoldne v mali dvorani Narodnega doma javno predavanje. Predaval bo g. dr. Fr. Kovačič o svojih utisih v Parizu izza dobe svojega sodelovanja pri jugoslovanski delegaciji v Parizu. Vstop prost.

Narodni svet za neodrešeno domovino. Izseljenci in begunci, ki prebivajo v mariborskem okraju, naj sestavijo seznam prebivalcev in izvolijo zaupnike. Najbolje, da pošljejo iz vsake občine posameznik članov, ter natančno naslov zaupnika, ki jih zastopa. Doslej so tak seznam poslali edino le še iz Ruš. Premožnejše

izseljence prosimo za prostovoljne prispevke, ker brez denarnih sredstev odbor ne more razviti svojega delovanja. Danes zvečer je odborova seja, koncem tedna shod zaupnikov. Začasni naslov: Krajevni odbor Narodnega sveta za zasedeno ozemlje v Mariboru, Mestno gledišče.

Planinski ples se vrši v Mariboru dne 1. februarja 1920 v vsih zgornjih prostorih Narodnega doma. — Vse cenj. dame in gospode, kateri hočejo sodelovati na tem plesu, kakor tudi vsi predsedniki odsekov, so uljudno vabljeni, da se udeležijo seje aprovizacijskega odseka, ki se vrši v sredo, dne 17. t. m., ob 7. uri zvečer v Čitalnici. — Odbor Mariborske podružnice SPD.

„Narod“ poroča glede elektrarne na Fali. Elektrarna na Fali prične z obratom prihodnji mesec. S Fale dobijo električno luč v Mariboru vsa ona podjetja in zasebne hiše, ki so že opremljene za električni tok. V mesecu marcu dobi s Fale razsvetljavo tudi mariborsko mesto.

Kmečka Zveza priredi v nedeljo dne 21. t. m. po prvi sveti maši shod somišljenikov v Dramljah. Govori župan Kranjc.

Nemška nepoštenost. Krčmar Bendel v Obrajni priporoča v nemških listih svojo trgovino s svinjami, perutnino, z živili in krmo, tudi z govedo in teleti iz inozemstva. To „inozemstvo“ je naša država; nemški poštenjaki spravljajo naše blago deloma iz Prekmurja, deloma iz Slovenskih goric pri Apačah čez Muro. To ni samo vtihotapljeno blago, marveč nakradeno. V Slovenskih goricah so velike in male tatvine na dnevnem redu; celo konje, krave in svinje vsak čas izginejo. In taka tatinska trgovina se sme v Avstriji javno priporočati! Podpiranje tatov in enakih zlikovcev je proti mednarodnem pravu, tatvine ne sme podpirati nobena civilizirana država. Če bi n. pr. na naši strani kdo začel trgovati z nakradenim avstrijskim blagom, takoj bi avstrijska vlada to sporočila v Pariz in prišle bi Bog ve kakšne komisije. Naša rdečkasta vlada pa nič ne vidi in nič ne sliši. Seveda ker rdeči sociji na vladi držijo z Nemci in ker rdečkarjem tatvine itak ni prestop. Ta umazana trgovina z ukradenim blagom v Obrajni je pa najsičajnejši dokaz, da državna meja ne more iti južno od Mure, kakor bi Nemci radi, marveč le ob Muri, ker le tam se dajo lažje vloviti tihotapci in tatje iz ene ali druge države.

Tihotapstvo — trojna nesreča. Na celi črti od Radgone do Dravograda cvete tihotapstvo. Vsak dan gre za več stotisoč kron blaga tam v Nemško Avstrijo. Tihotapci spravljajo v našo državo sam ničvreden denar. Kjer cvete tihotapstvo, kmet ne more dobiti delavcev. Tihotapstvo spravljajo cele družine v nesrečo. Pijančevanje in lenoba se širi. Dobivamo poročila, da se straže na meji preveč prizanesljivo. Cele procesije tihotapcev spravljajo nemoteno živila v Nemško Avstrijo. Zahtevamo, da se tihotapstvo zatre s pomočjo najstrožjih kazni.

Žerjavova „Obuvalnica“. Dr. Žerjav je surove kože, usnje in usnjene izdelke v Sloveniji dal pod zaporo. Ljudje povprašujejo, kdaj se bo zaplenjeno usnje začelo razprodajati; saj ni bilo še nikdar tako veliko in občutno pomanjkanje obuteli kakor sedaj. Deželna vladana vprašanja po ljubljanskem dopisnem uradu uradno odgovarja, da se je ustanovil državni urad „Obuvalnica“, ki bo posloval v Ljubljani (Turjaški trg, št. 3), ima pregled čez zaloge usnja kakor tudi čez čevlje ter bo ljudi oskrboval s ceno obutvijo. Zima se je začela, ljudje nimajo obuteli in zato željno pričakujejo, kdaj bo državna „Obuvalnica“ jim začela oskrbovati ceno obutelj.

Zoper plesu in zabave. Zveza čeških žen je pozvala policijsko raznateljstvo v Pragi, naj takoj omeji število plesov in drugih zabav, kjer se porabi tako veliko kurjave in svetlobe, med tem, ko revni ljudje zmrzujejo in nimajo luči in po dobrodelnih zavodih, bolnišnicah, porodišnicah, šolah tako primanjkuje svetlobe in kuriva.

Papež Čehom. Papež je poslal Čehom okrožnico, v kateri prepoveduje vpeljavati slovansko bogoslužje v cerkvi, zlasti pri sveti maši in pri delitvi zakramentov. Obenem prepoveduje tudi na podlagi okrožnice papeža Benedikta XIV. vsako razpravljanje o celibatu (neženitvi duhovnikov,) katerega imenuje ponos in moč svete cerkve.

Gospodarska komisija za stvarno demobilizacijo v Ljubljani ima med demobilizacijskim blagom naprodaj zlasti sledeče: Nekaj pločevinastega in kovnega železa, večjo množino voz in

tudi samo železje razbitih voz, veliko množino 2 mm žice, starih rabljenih železnih obročev, starih pil, nekaj jermenic. Večina tega blaga je spravljena v saperskem skladišču na Friškovicu v Ljubljani, le železni obroči so v škofjeloškem skladišču. V Zalogu je med staro bodečo žico tudi nekaj take, ki je porabna za ograjo. V Jugoslovanski milarni v Sp. Šiški je večja množina trdega špirta in še precej praznih zabojev. V Škofji Loki in Zalogu so še velike množine starega železa, ki se oddaja veleindustrijam v ta namen, da je prelije. Kdor reflektira na tako železo, naj si je hitro ogleda in, če najde kaj primerne, takoj prosi zanje. Ogled saperskega skladišča in jugoslovanske milarne je dovoljen le proti vstopnici, ki se dobi v pisarni Gospodarske komisije v Ljubljani, Sodna alica 1, pritličje.

Kronska vrednost. Krona v Avstriji je padla od 3.20 na 2.75 centimov. Češka krona od 9.35 na 8, nemška marka od 10.40 na 9.50 in francoski frank od 47 na 43 centimov. Iz tega kratkega pregleda je razviden očividni padec valute v Evropi.

Naša vlada je naročila pri tvrdki Berndorf kovanje novcev po 50, 20 in 10 par v skupni vrednosti 25 milijonov dinarjev. Novcev po 50 par se bo nakovalo za 9 mil., po 20 par za 11 mil. in po 10 par za 5 mil. dinarjev ter jih bo vseh skupaj 35 vagonov. Kovani bodo ti novci iz takozvane kovine gama, sestavine cinka in bakra v razmerju 98—2. Novci po 10 in 20 par bodo nekoliko večji in tanjši od novcev po 10 in 20 vin., novci po 50 par pa bodo srednje velikosti prejšnjih enokronskih in dvekronskih novcev.

Za markiranje bankovcev določeni zavodi na Spod. Štajerskem in Koroškem prenehajo s svojim poslovanjem v obče dne 13. grudnia zvečer. Izjemoma pa še bodo davčni uradi na Sp. Štajerskem in Koroškem, kakor tudi Avstro-ogrska banka, podružnica v Mariboru, markirali naprej do vstevši 20. grudnia 1919. Do tega časa markirajo tudi še vsi zavodi v Prekmurju. Občinstvo, ki še morda do sedaj iz kateregabodi vzroka ni predložilo svojih bankovcev v markiranje, se na to opozori s pripombo, da se z 20. t. m. markiranje definitivno zaključí ter pozneje ne bo mogoče dati več bankovcev.

Koledar Slovenske Kmečke Zveze za leto 1920. Vkljub tiskarskemu štrajku se je Kmečki Zvezi počečilo, da se je koledar KZ za leto 1920 dotiskal in že izšel. Koledar vsebuje več zanimivih gospodarskih člankov in navodil ter 64 strani prasnega papirja za zapiske. Cena trdovezanemu koledarju ja 4 K 30 v s poštino vred, t. j. približno toliko kot stane $\frac{1}{4}$ liter vina, torej gotovo ne preveč. (Poština sama znaša 70 v pri komadu.) Prosimo zaupnike KZ, da začnejo takoj zbirati za kmetški koledar naročnike ter ga skupno naročijo za člane čimprej pri Tiskarni sv. Cirila v Mariboru. V 14 dneh začnemo z razpošiljanjem koledarja. Za pošiljatev denarja so zaupnikom na razpolago položnice Cirilove tiskarne. Kdor pa nima položnice, pa naj pošlje denar po nakaznici. Naša skrb bodi, da pride koledar KZ v vsako kmetško hišo! — Tajništvo Kmečke Zveze.

Iz pisarne slov. mestnega gledališča, Repertoire za tekoči teden: V torek slavnostna predstava v čast godu Njegovega Visočanstva regenta Aleksandra „Orkan“ Abonement B 13. V četrtek: „Gaudeamus“ Abonement A-15. V soboto: „V Ljubljano jo dajmo“ in „Brat sokol“ Abonement B-14. V nedeljo popoldne „Snegulčica“, zvečer: „Veseli dan ali Matiček se ženi“. Izven abonementa.

Novi orlovski znaki so na razpolago pri Orlovski zvezi v Ljubljani, Jugosl. tiskarna. Te znake smeje nositi le člani in članice. Znaki za članice so v obliki zaponke, za člane pa se pripnejo z iglo na obleko. Ti znaki se bodo razpošiljali od 20 komadov naprej na odseke. Znak stane 7 K

Mladost 10. in 12. štev. se je zakasnila radi tiskarskega štrajka. Mladost bo preurejena in po vsebini bogata. Vsak Orel mora imeti ta list. Vsi naj agitirajo za „Mladost!“

Za orlovski sklad naj se prične zbirati povsod po vsej deželi in ob vsaki priliki. Kdor ne dela v Orlu dejanski, mora pa biti pripravljen žrtvovati drugače nekaj zanj. Take bo storil vsak izmed nas svoje.

Mala naznanila.

Sveže zagorske apne se dobi pri tvrdki C. Pichel, Maribor, Velkigartenstr. 27. 1762

Proda se posestvo, pripravno za obrtnike ali umirovaljence, obstoji iz dobro ohranjenega hišnega poslopja z gostilno, novega gospodarskega poslopja, 3 njive, vinograda z okrog 3000 najboljšimi ameriškimi cep. trtami, sadonosnika, kateri donese do 45 hl sadjeva, ter starega bukovega gozda, ki meri okrog 5 oralov. Cena je 65.000 K, plačati je ob kupu vsaj polovico, na drugo se lahko počaka. Posestvo leži v kotu dveh okrajnih cest, četrt ure od cerkve, do postaje Hoče ali v Ptuj ali v Maribor je 10 km. — Natančno se izve pri posestnici Mariji Ferenc, Sv. Barbara pri Mariboru. 1761

Izgubljen je listnec z dokumenti v Mariboru dne 17. sept. Emil Brišar. Kdor bi jo našel, naj jo pošlje proti dobri nagradi na upravo. 1768

V Maribor

1785 se je preselil univ. med.

dr. Benjamin Ipavic,

mногоletni asistent ženske in porod. klinike v Ljubljani, večletni operater ženske in porod. klinike prof. Ernsta — Wertheima na Dunaju. —

Ordinira

v Gosposki ulici št. 46 I. nadstropje od 15.—16. ure

za ženske bolezni in porodništvo.

OGLAS „UNION-PROPAGANDA“, MARIBOR.

INDRA ČAJ

razpošilja v škatlicah na debelo

“BALKAN” Coloniale MARIBOR. 1782

Spirit 95 odstotni, dokler v zalogi!

Loj, mast, olje,

In surovi loj kupi vsako množino za najvišjo dnevno ceno:

Prva mariborska tovarna za milo v Mariboru,

telefon 47, brzojavni naslov: Milana.

Prosijo se ponudbe z vzorci. 1730

Barva Kemično čisti

vsakovrstno blago. 1695—438—208 obleke.

Pere in svetlolika

ovratnike, zapestnice in srajce.

Tovarna JOS, REICH,

MARIBOR, Gosposka ulica št. 38,

Poštna naročila se izvršujejo točno.

Kdor oglašuje, ta napreduje, posebno pa preko

ZAVOD ZA OGLAS IN REKLAMO

„UNION-PROPAGANDA“

Maribor, Gosposka ulica 25.

Slovenci širite naše liste!

Kupujem okropel les za žago na šoru ali na žago postavljen ali drugače po dogovoru. M. Vračko, Polzela. 1781

Zlata zapestnica se je našla v gostilni pri Kmečki posojilnici v Kamnici. Dotična gospa, katera je že vprašala po njej, naj pride po njo. 1786—244

Šofer se sprejme pri okrajnem glavarstvu v Mariboru. Predstavi se naj v sobi št. 16, I. nadstrop. 1783

Dobrodoša gostilna

v bližini Maribora se odda na račun. Vpraša se v upravnistvu. 1774

Pišk-suknja, črna, za 10—12 letnega dekleta, nova, se proda za 400 kron. Naslov: Stržina, Pobrežje, Cesta na Brezje št. 16. 1778

Poslovodja

za vodstvo kmetijske zadruge, katera vzdržuje trgovino z mešanim blagom, manufakuro in poljskimi pridelki se išče. Ponudbe na Zadrugo Zvezo v Mariboru, Šilerjeva c. 10. 1778

Naglavni robei, barhenti za obleke sukna, šifone, črn klot, vse vrste krtač, britve, glavnike, toaletno milo, krema in vaselin-mast za čevlje itd po najnižjih cenah pri

Alojzij Gnuišek,

kcm. skladišče v Mariboru, Glavni trg

Mariborska eskomptna banka v Mariboru.

Prospekt.

Izredni občni zbor z dne 9. septembra 1919 je pooblastil upravni svet Mariborske eskomptne banke, da sme zvišati svoj akcijski kapital od 2 na milijonov kron. V ta namen naj izda 10.000 komadov novih delnic pod sledečimi pogoji:

1. Starim delničarjem se pri tej emisiji ne dovoli opcijska pravica.
2. Emisijski tečaj novih delnic znaša K 560— netto.
3. Nove delnice so deležne na čistem dobičku od 1. januarja 1920 dalje.
4. Po odbitku stroškov in kolkovne pristojbine se dodeli dobiček na tečaju rezervnemu zakladu.

5. Zajedno s prijavo se mora vplačati polovica kupnine. Oslanek po se mora položiti najkasneje do 31. decembra 1919. Denar, kateri se vloži v svrhu subskripcije se bode obrestoval do 31. decembra 1919 s 5 odstotki. Za tozadevno vlogo dobi stranka posebno potrdilo ter se ji bodo pozneje proti vrnitvi istega izročile nove delnice.

6. Prijave se sprejemajo pri centrali v Mariboru, pri njeni podružnici v Murski Soboti. Čas vpisa je določen od 1. novembra do 31. decembra 1919.

7. Repatricijo delnic si pridružuje upravni svet.

Maribor, dne 31. oktobra 1919.

1779-520-242

Upravni svet Mariborske eskomptne banke.

FRANC URŠIČ

mesar na Glavnem trgu V MARIBORU

prodaja goveje, telečje in syjnjsko meso najboljše kakovosti ter se priporoča za obilen obisk. 1687

Štev. 1168.

1784—522

Naročila ameriškkih trt!

Iz javnih trtnih nasadov na Štajerskem bo oddati prihodnje spomlad približno 100.000 cepljenk, navadnih vrst, cepljenih na različne ameriškanske podlage, 40.000 vkorenjenih ameriškank navadnih vrst in tudi križank (hibridov) in večje število ameriškank ključev.

Cene trtan so in sicer za tisoč komadov:

- 1200 K za cepljenka prve izbire;
- 600 „ za cepljenke druge izbire;
- 200 „ za korenjake prve izbire;
- 100 „ za korenjake druge izbire;
- 50 „ za ključke prve izbire.

Te cene veljajo le za manjše kmečke posestnike, ki doprinesejo tozadevno potrdilo od pristojne občine. Vsem imovitejšim posestnikom in vsem, ki ne zadostijo predpisanim pogojem se bodo zaračunile trte za 100 (sto) odstot. dražje.

Na te trte imajo pravico le spodnještajerski posestniki, ki se zavežejo, da bodo trte sadili na lastni zemlji

Naročila se sprejemajo pri vseh državnih trtnih nasadih, kakor tudi pri podpisnem nadzorništvu do najkasneje 25. decembra t. l. Po tem roku se bodo trte razdelile sorazmerno med vse naročnike in izdale tozadevne nakaznice.

Tudi je več tisoč dveletnih orehovitih in kostanjevih drevesc, žlahtnih vrst, na prodaj, po dve kroni komad.

Maribor, dne 15. oktobra 1919.

Državno vinarsko nadzorstvo v Mariboru.

E. klinični asistent in operater na Dunaju

dr. Janko Dernovšek

ordinira za očesne, ušesne, nosne in vratne bolezni od 2. do 4. ure.

Maribor, Pfarhofg. 2. II. nadstrop.

Raznašalci

za naše liste se sprejmejo proti dobremu zaslužku. Cirilova tiskarna.

Potrebujete trpežne čevlje

Oglejte si zalogo pri

JAKOB LAH = MARIBOR

Glavni trg 2.

Tam dobite zanesljivo močne, na roko izdelane moške ženske, deške in dekleške čevlje po najnižji ceni, Zaloga galant, blaga, trpežnih torbic, potnih košar

Prva jugoslovanska tovarna za poljedelske stroje, stavbeno in umetno ključavničarstvo, mehanična delavnica za kolesa in avtomobile

FRANJO FARIČ

Maribor, Pobrežje.

Specijaliteta:

Izdelovanje peči za kemikalije, motorjev na bencin in oljnih finih železnih in lončenih štedilnikov, železnih ograj, štalacija plina in vodovodov

Popravljalnica

vsakovrstnih strojev, spojevanje strtega litega železa sploh vsa v to stroko spadajoča dela.

Vlivanje železa in medenine v lastni tovarni. — Kupite staro železo! — Lastni inženirji za izdelovanje naravnih v tovarni. 1514—2

Slovenski slaščičar

MILAN KOSER: MARIBOR

Grajski trg

se priporoča cenjenemu občinstvu v poset in za naročnega in navadnega peciva in slaščic za gostije in mače potrebe. 16

Najnovejše!

Sv. Evangeliji in Dejanje apostolov

je knjiga, kakor je Slovenci dozdej še niso imeli. Obsega vse evangelije in dejanje apostolov z razlago. Oblika molitvenika lična. Vezava prikupljiva. Cena s poštino vred K 6'90. :: Naroči se v

tiskarni sv. Cirila v Mariboru.

Slovenci! Sežite po znameniti knjigi!